



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

ФИЛОЗОФИЈА

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE
šk. god. 2023./2024.



Испитна књижица 2

FIL.53.SR.R.K2.16



56490

Начин исправљања грешака на листу за уредно писање:

		
↑	↑	↑
Прецртан погрешан одговор у заградама	Тачан одговор	Параф (скраћени потпис)

ОБДЕ ПРИТИСНУТИ И ОТРГНУТИ!



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

ФИЛОЗОФИЈА

Задатак есејског типа ОЦЕЊИВАЧ 1

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Идентификациона налепница
ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

F
I
L
2

ПРАЗАН ПАПИР ☐

D-S053

1. Адекватност кориштења појмова	Појам 1	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Појам 2	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Појам 3	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Појам 4	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Појам 5	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Појам 6	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>

2. Аргументација	Проблем 1	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Проблем 2	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Проблем 3	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Проблем 4	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	Проблем 5	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>

3. Адекватност примера и исказа	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>
------------------------------------------	---	--------------------------	---	--------------------------	---	--------------------------

4. Састав	1. Постављање проблема	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	2. Решавање проблема	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
	3. Закључак	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>

Шифра оцењивача: _____

FIL.53.SR.R.E2.01



56492

НЕ ФОТОКОПИРАТИ
ОБРАЗАЦ СЕ ЧИТА ОПТИЧКИ

НЕ ПИСАТИ ПРЕКО
ПОЉА ЗА ОДГОВОРЕ

Означавати овако: ☒

FIL2

ОБДЕ ПРИТИСНУТИ И ОТРГНУТИ!



Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

ФИЛОЗОФИЈА

Задатак есејског типа ОЦЕЊИВАЧ 2

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Идентификациона налепница
ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

F
I
L
2

ПРАЗАН ПАПИР ☐

D-S053

1.

Адекватност
кориштења
појмова

Појам 1	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Појам 2	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Појам 3	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Појам 4	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Појам 5	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Појам 6	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>

2.

Аргументација

Проблем 1	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Проблем 2	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Проблем 3	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Проблем 4	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
Проблем 5	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>

3.

Адекватност
примера
и исказа

0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

4.

Састав

1. Постављање проблема	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
2. Решавање проблема	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>
3. Закључак	0	<input type="checkbox"/>	1	<input type="checkbox"/>	2	<input type="checkbox"/>	3	<input type="checkbox"/>

Шифра оцењивача: _____

FIL.53.SR.R.F2.01



56493

НЕ ФОТОКОПИРАТИ
ОБРАЗАЦ СЕ ЧИТА ОПТИЧКИ

НЕ ПИСАТИ ПРЕКО
ПОЉА ЗА ОДГОВОРЕ

Означавати овако: **X**

FIL2

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не пишите есеј док то не одобри водитељ испитне просторије.

Испит траје **150** минута без паузе.

Задаци се налазе у две испитне књижице. Редослед решавања бирајте сами.

Добро распоредите време како бисте могли решити све задатке.

Овај дио испита састоји се од задатка есеја. Есеј напишите следећи приложеном упуту и смернице за писање есеја.

Можете писати по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

Есеј обавезно напишите на лист за уредно писање у овој испитној књижици.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин исправљања грешака.

При исправљању грешака потребно је ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме).

Употребљавајте искључиво хемијску оловку којом се пише плавом или црном бојом.

Проверите да ли сте налепили идентификационе налепнице на све испитне материјале.

Желимо Вам много успјеха!

Ова испитна књижица има 12 страница, од тога 2 празне.

Задатак есејског типа

Пажљиво прочитајте наведени текст. Према понуђеним смерницама напишите есеј с јасном структуром: уводним делом (постављањем тезе или хипотезе), средишњим делом (анализом и аргументацијом) и закључком (синтезом).

Тема есеја: **Одговорност и кривица између појединаца и колектива**

Морални промашаји су разлог стања из којих тек израстају политичка кривица и злочин. Безброј малих деловања и пропуштања, згодно прилагођавање, јефтино оправдавање неправедног, неприметно подстицање неправедног, учествовање у настанку јавне атмосфере, која шири нејасноћу и као таква тек омогућава зло, све то има последице које учествују у условљавању политичке кривице за стања и догађаје.

У морално спада и нејасноћа у вези са значењем моћи у људском суживоту. Замагљивање тог темељног чињеничног стања исто је тако кривица као и лажна апсолутизација моћи као јединог меродавног фактора догађања. Судбина сваког човека је да буде уплетен у односе моћи у којима живи. То је неизбежна кривица свих, кривица бивања човеком. Њој се супротставља залагањем за ону моћ која остварује право и људска права. Пропуштање сарадње у структурирању односа моћи, у борби за моћ у смислу служења праву, темељна је политичка кривица, која уједно представља и моралну кривицу. Политичка кривица постаје моралном кривицом тамо где се уз помоћ моћи уништава смисао моћи – остварење права, етос и чистоћа сопственог народа. Јер, где се моћ сама не ограничава тамо су насиље и терор те напослетку уништење опстанка и душе.

Из моралног начина живота већине појединаца широких народних кругова у свакодневном понашању израста одређено политичко понашање, а с њим и политичко стање. Али појединац живи под претпоставкама историјски већ израслог политичког стања, који је остварен етосом и политиком предака а омогућен стањем у свету. Ту постоје две у шеми супротстављене могућности. Политички етос је принцип државног опстанка у којем сви учествују својом свешћу, својим знањем, својим мњењем и својим хтењем. То је живљење политичке слободе као непрестано кретање пропадања и чињења бољим. То живљење је омогућено задатком и могућношћу заједничке одговорности свих. Или, пак, влада стање у којем оно политичко већини остаје страно. Државна моћ не доживљава се као нешто лично. Човек се не доживљава саодговорним, већ је политички неактиван посматрач, ради и делује у слепој послушности. Савест му је чиста како у послушности, тако и у неучествовању у ономе што моћници одлучују и чине. Политичку реалност он трпи као нешто страно, тежећи да с њом изађе на крај лукавством у корист личних предности, или пак живи у слепом одушевљењу сопственог жртвовања. То је разлика између политичке слободе и политичке диктатуре. Али углавном више није на појединцима да одлучују које ће стање владати. Појединац се у њему рађа, захваљујући срећи или коби; он мора прихватити оно што је преузето и стварно. Ниједан појединац и ниједна група не може одједном променити претпоставке, по којима заиста сви живимо. Кривица има спољашње последице

које се тичу опстанка, схватио то онај који је њима погођен или не, а има и унутрашње које се тичу самосвести, кад сам себе прозрем у кривици.

- а) Злочин стиже *казна*. Претпоставка је прихватање кривца од стране суца у његовом слободном вољном одређењу, а не прихватање да је кажњен с правом.
- б) За политичку кривицу постоји *одговорност*, а као њена последица исправљање нанесеног зла те надаље губитак или ограничавање политичке моћи и политичких права. Стоји ли политичка кривица у вези с догађајима који своја решења проналазе у рату, последица за побеђене може бити: уништење, депортација, истребљење. Или, пак, победник последице може превести у облик права, а тиме и мере, ако жели.
- ц) Из моралне кривице израста увид, а с њим *покора* и *обнова*. Посреди је унутрашњи процес, који ће потом имати реалне последице у свету.
- д) Метафизичка кривица за последицу има *преображавање људске самосвести пред Богом*. Понос се слама. То самопреображавање кроз унутрашње деловање може довести до новог темеља активног живота, повезаног с неизбрисивом свешћу о кривици у понизности која се досуђује пред Богом и сваки чин ураћа у атмосферу у којој обест постаје немогућа.

Утврђивање нечије кривице се не може односити на његова убеђења, већ само на одређене радње и начине понашања. Код индивидуалног просуђивања човек додуше гледа да узме у обзир убеђење и мотиве, но то истински може постићи само ако се они могу утврдити према објективним карактеристикама, тј. радњама и начинима понашања.

- б) Питање је у којем се смислу може судити *колективу*, а у којем само *појединцу*. Несумњиво је смислено све држављане једне државе држати одговорним за последице произашле из деловања те државе. Ту се погађа колектив. Одговорност је, међутим, одређена и ограничена, без моралног и метафизичког окривљавања појединца. Она погађа и оне држављане који су се опирали режиму и деловању које се разматра. У складу с тим постоји одговорност за припадност организацијама, странкама, групама. За злочине може бити кажњен само појединац, био он сам или имао низ саучесника, од којих се сваки према мери учествовања и у најмањој мери већ због припадности том друштву позива на одговорност. Постоје удружења разбојничких банди, завере које у целини могу бити означене злочиначким. У том случају сама припадност повлачи за собом казнену одговорност.

Опире се, међутим, смислу да се народ као целина оптужи за злочин. Злочинац је увек само појединац. *Опире се такође смислу да се народ као целина морално оптужи.* Не постоји карактер народа који би имао сваки појединац самом припадношћу том народу. Наравно да постоји заједништво језика, обичаја и навика те порекла. Али у томе су уједно могуће толико јаке разлике да људи који говоре истим језиком могу једни другима унутар тога остати толико страни као да уопште не припадају истом народу. Морално се може просуђивати увек само о појединцу, никад о колективу. Начин мишљења према којем се људи сагледавају, карактеризирају и просуђују у колективима је невероватно распрострањен. Такве карактеристике – на пример Немаца, Руса или Енглеза – никад не погађају родне појмове, под које би се појединци могли подвести, већ типске појмове, којима

више или мање одговарају. Замена родног с типолошким схватањем је знак колективног мишљења: *ти* Немци, *ти* Енглези, *ти* Норвежани, *ти* Јевреји – и произвољно даље: *ти* Фризијци, *ти* Баварци – или: *ти* мушкарци, *те* жене, *та* омладина, *ти* стари. Од народа се не може направити појединац. Један народ не може херојски пропасти, не може бити злочинац, ни деловати ћудоредно или нећудоредно, то увек могу само појединци. Народ као целина не може бити ни крив, ни невин, како у криминалном тако и у политичком (одговорност овде увек носе само грађани државе) и у моралном смислу.

Карл Јасперс, *Питање кривице*

Смернице за писање

У есеју одредите појмове: „односи моћи”, „слобода”, „морални промашаји”, „индивидуална и колективна одговорност”, „аспекти кривице” и „последике кривице”.

1. Објасните зашто је према Карлу Јасперсу човек нужно уплетен у односе моћи, а самим тим и питања моралне одговорности и кривице.
2. Објасните шта значе и до чега доводе морални промашаји у одлучивању и деловању.
3. Објасните у каквом су односу индивидуална и колективна одговорност.
4. Објасните аспекте кривице које наводи Карл Јасперс.
5. Објасните на које нас грешке мишљења упозорава аутор текста, а везане су за просуђивање о колективној кривици и одговорности.

Аргументацију у есеју поткрепите примерима:

1. суочавања или несуочавања са сопственом прошлости
2. деловања међународних институција које правним поступцима настоје утврдити одговорност за почињене злочине против човечности.

[illegible]

[illegible]

Празна страница

Празна страница